

Overzichtskaart 4.1 Gemeenschappelijke aspecten in actieonderzoek als professionaliseringsstrategie (P. Ponte, 2012)

Reflectie en onderzoek.

De leraar gebruikt actieonderzoek als een middel tot reflectie door het eigen handelen en de situatie waarin dat plaatsvindt te reconstrueren aan de hand van systematisch geformuleerde vragen en systematisch verzamelde, geanalyseerde en geïnterpreteerde gegevens. Hij/zij onderzoekt daarbij zowel de onderwijsdoelen en -uitkomsten, als de processen die tot die uitkomsten leidden.

Inzicht en verbetering.

De leraar gebruikt actieonderzoek om inzicht te krijgen in de eigen onderwijspraktijk én om de eigen praktijk te verbeteren op basis van dat inzicht. Het gaat daarbij om inzicht in de complexiteit van de dagelijkse onderwijsrealiteit en de wijze waarop daarin bepaalde doelstellingen gerealiseerd worden.

Indicatoren voor verbetering.

De leraar gebruikt actieonderzoek niet alleen met het oog op de vraag hoe instrumentele verbeteringen zo effectief mogelijk gerealiseerd kunnen worden, maar ook gelet op de vraag in hoeverre daarmee pedagogisch-onderwijskundige of emancipatorische verbeteringen gerealiseerd kunnen worden.

Niveaus van verbetering.

De leraar gebruikt actieonderzoek om het eigen handelen én de institutionele context waarbinnen dat plaatsvindt te onderzoeken en waar mogelijk te verbeteren. De leraar doet dat door te werken aan onderdelen van de praktijk waar hij/zij zelf een actief aandeel in heeft of in kan nemen. Deze onderdelen kunnen zowel de praktijk van de klas als die van de school betreffen.

Individueel en gezamenlijk handelen.

De leraar initieert individueel of met anderen actieonderzoek binnen de school. Met het oog op een kritische analyse en interpretatie van de te veranderen situatie treedt hij/zij in dialoog met *critical friends*. Bovendien wordt er altijd samengewerkt met degenen die deel uitmaken van de te veranderen situatie.

Overzichtskaart 5.1 Noodzakelijke handelingen voor leraar-onderzoekers op drie terreinen (P. Ponte, 2012)

Kennisgebieden

- Evenredig aandacht besteden aan de drie kennisgebieden (*evenredige aandacht*).
- Voortdurend koppelingen maken tussen de drie kennisgebieden (*koppelingen*).
- Doelstellingen van anderen ter discussie stellen met het oog op het formuleren van eigen doelstellingen (*professionele keuzevrijheid*).
- Algemene kennis ter discussie stellen met het oog op het formuleren van eigen inzichten (*weloverwogen omgaan met kennis*).

Taken

- Het model voor actieonderzoek uitvoeren in praktische zin (*praktische uitvoering*).
- Een concreet beeld ontwikkelen van het beoogde resultaat van de afzonderlijke activiteiten in het geheel van het actieonderzoek (*concreet beeld*).
- Regelmatig inzichten bijstellen op basis van uitgevoerde activiteiten (*voortschrijdend inzicht*).
- Op planmatige wijze werken (*planmatig werken*). De activiteiten aan de theoretische achtergronden van actieonderzoek koppelen (*theoretische achtergronden*).

Communicatie

- Zorgen voor continuïteit in de communicatie over het actieonderzoek (*continuïteit*).
- Een concreet beeld ontwikkelen van het beoogde resultaat van de communicatie (*beoogd resultaat*).
- Aan de hand van concreet werk communiceren (*concreet werk*).
- De communicatie planmatig gebruiken met het oog op eigen doelstellingen (*planmatig gebruik*).

*Overzichtskaart 6.1 Veranderende professionele oriëntaties van leraar-onderzoekers
(P. Ponte, 2012)*

Oriëntatie op praktijk

Van praktijk als toekomstig handelen door anderen naar handelen in het hier en nu van de eigen onderwijspraktijk.

Oriëntatie op onderzoek

Van onderzoek als evaluatie achteraf naar experimenteren, monitoren en evalueren tijdens het onderzoek.

Oriëntatie op inzicht

Van a priori zeker moeten weten naar a priori 'niet zeker weten'.

Oriëntatie op initiatief

Van begeleider als initiator naar leraar als initiator van actieonderzoek.

Oriëntatie op afbakening

Van ad hoc werken aan alles naar projectmatig werken aan een deel van de praktijk.

Oriëntatie op functionaliteit

Van activiteiten als vrijblijvende exercities naar activiteiten als noodzakelijke stappen in het actieonderzoek.